

Na osnovu člana 35. stav 1.1 Zakona br. 03/L-209 Centralne Banke Republike Kosova (Službeni list Republike Kosova, br. 77/16. avgust 2010. godine), i članova 19. i 85. Zakona br. 04/L-093 o bankama, mikrofinansijskim institucijama i ne-bankarskim finansijskim institucijama (Službeni list Republike Kosova, br 11/11. maj 2012. godine), Odbor Centralne Banke Republike Kosova na sastanku održanom 29. novembra 2012. godine, usvojio je sledeće:

UREDBA O UPRAVLJANJU RIZIKOM LIKVIDNOSTI

POGLAVLJE I OPŠTE ODREDBE

Član 1 Cilj i delokrug

1. Cilj ove uredbe je određivanje minimalnih standarda i uslova za efektivno upravljanje rizikom likvidnosti od strane banaka.
2. Ova uredba se odnosi na sve banke i filijale stranih banaka licenciranih od strane CBK-a za rad u Republici Kosova, u daljem tekstu: *banke*.

Član 2 Definicije

1. Svi izrazi koji se koriste u ovoj uredbi imaju isto značenje iz člana 3. Zakona br. 04/L-093 o bankama, mikrofinansijskim institucijama i ne-bankarskim finansijskim institucijama (u daljem tekstu: *Zakon o bankama*) i/ili prema sledećim definicijama za potrebe ove uredbe:
  - a. *Nedostatak likvidnosti* podrazumeva svaku situaciju, kada banka:
    - i. nema dovoljno likvidnih sredstava ili se suočava sa poteškoćama da ih obezbedi na tržištu, u cilju ispunjenja obaveza tokom dospelosti i zadovoljenja nepredviđenih zahteva sredstava od svojih deponenata ili ostalih poverilaca;
    - ii. nema mogućnosti za financiranje rasta sredstava;
  - b. *Rizik likvidnosti* podrazumeva mogućnost finansijskog gubitka usled nedostatka likvidnosti;
  - c. *Vanredne situacije/uslovi* podrazumeva one situacije u kojima postoji realna opasnost koja bi mogla dovesti banku u nedostatak likvidnosti;

- d. *Plan upravljanja likvidnošću u nepredviđenim okolnostima* podrazumeva dokument izrađen od strane banke, na kojem se jasno navode politike i procedure koje treba pratiti u vanrednim situacijama, kao i procedure za obezbeđivanje sredstava za hitne slučajeve;
- e. *Neto novčani tok* podrazumeva razliku između ulaznih i izlaznih tokova novca za određeni vremenski period, što se odražava na povećanje ili smanjenje količine novca;
- f. *Preostala ugovorena dospeća* podrazumeva vremenski period koji je preostao do kraja dospeća sredstava i ugovorenih obaveza;
- g. *Koncentrisanje na izvore finansiranja* podrazumeva situaciju kada bilo koja odluka ili spoljni faktor može izazvati momentalno i značajno povlačenje sredstava, što bi primoralo banku da značajno promeni svoju strategiju finansiranja;
- h. *Stres-test* podrazumeva tehniku upravljanja rizikom u cilju procene mogućeg uticaja jednog ili više faktora, unutrašnjih i spoljnih, na finansijsku održivost i/ili poziciju likvidnosti banke;
- i. *Veliki deponenti* podrazumeva dvadeset deponenata sa najvećim iznosom depozita u ukupnim depozitima banaka;
- j. *Jaz likvidnosti* označava razliku između sredstava i obaveza banke, prema intervalima dospeća;
- k. *Umanjenje (Haircut)* podrazumeva procenat kojim je vrednost likvidnih sredstava umanjena za potrebe izračunavanja pokazatelja likvidnosti u skladu sa odredbama ove uredbe.

POGLAVLJE II SISTEM UPRAVLJANJA RIZIKOM LIKVIDNOSTI

Član 3 Sistem upravljanja

1. Banka kreira sistem za upravljanje rizikom likvidnosti, koji ima za cilj bolje upravljanje svojim rizikom likvidnosti. Banke trebaju obezbediti da sistem upravljanja rizikom likvidnosti, kvantitativno i kvalitativno, bude u skladu sa veličinom banke, vrstom aktivnosti i nivoom izloženosti riziku likvidnosti.
2. Sistem upravljanja rizikom likvidnosti sadrži sledeće minimalne elemente:
  - a. strategiju i politiku upravljanja rizikom likvidnosti;
  - b. organizacionu strukturu za upravljanje rizikom likvidnosti;
  - c. sistem interne kontrole;
  - d. sistem upravljanja informacijama;

- e. stres test likvidnosti;
- f. plan upravljanja likvidnošću u nepredviđenim okolnostima.

Član 4 **Strategija i politike**

1. Banke treba da razviju strategije i politike za upravljanje rizikom likvidnosti.
2. Strategija za upravljanje rizicima likvidnosti sadrži sledeće minimalne elemente:
  - a. ciljeve strategije;
  - b. principe za upravljanje rizikom likvidnosti;
  - c. opštu metodologiju koju će banka primeniti za upravljanje rizikom likvidnosti u kratkoročnim i dugoročnim periodima;
  - d. opštu metodologiju i viziju banke da se ulazi u više tržišta i izvora finansiranja; i
  - e. politike za upravljanje rizikom likvidnosti.
3. Strategija za upravljanje rizikom likvidnosti je sastavljena kao poseban dokument ili deo strateškog plana banke. Strategija se treba redovno preispitati i to najmanje jednom godišnje.
4. Politike za upravljanje rizikom likvidnosti treba redovno razmotriti, najmanje jednom godišnje, a minimalno sadrže:
  - a. identifikovanje rizika likvidnosti koje proizlazi iz novih proizvoda i operacija;
  - b. merenje rizika likvidnosti, posebno u:
    - i. trenutnoj poziciji likvidnosti, uključujući i procenu likvidnih sredstava i kolaterala;
    - ii. predviđenom toku novčanog priliva i odliva;
    - iii. međusobne usklađenosti izvora finansiranja sredstava sa rokom dospeća;
    - iv. koncentraciji depozita i drugih izvora finansiranja po dospeću, vrsti i strukturi klijenta;
    - v. utvrđivanju pokazatelja likvidnosti i njihovo korišćenje u procesu praćenja banaka;
    - vi. korišćenju stres testa kao elementa/sastavnog dela procesa praćenja rizika likvidnosti.
    - vii. periodičnoj proceni kretanja u tržištima gde se ispunjuju potrebe za likvidnošću.

Član 5 **Organizaciona struktura za upravljanje rizikom likvidnosti**

1. Organizaciona struktura odgovorna za upravljanje rizikom likvidnosti treba jasno da definiše ovlašćenja i odgovornosti organa banke kao i da se definišu obaveze i odgovornosti odgovarajućeg organizacionog dela u bankama, ovlašćenim da prate likvidnost banke i upravljaju rizikom likvidnosti.

2. Odbor direktora banke, u smislu upravljanja rizikom likvidnosti odgovoran je za:
  - a. odobravanje strategije upravljanja rizikom likvidnosti;
  - b. odobravanje politike upravljanja rizikom likvidnosti i praćenje njihovog sprovođenja, uključujući odobravanje i praćenje plana upravljanja likvidnošću u nepredviđenim okolnostima;
  - c. revidiranje adekvatnosti usvojenih politika i procedura najmanje jednom godišnje;
  - d. razmatranje izveštaja o riziku likvidnosti;
  - e. odobravanje granica izloženosti riziku likvidnosti;
  - f. praćenje efikasnosti interne kontrole, kao sastavnog dela sistema upravljanja rizikom likvidnosti.

3. Odbor za upravljanje rizicima dužan je da:
  - a. prati politike upravljanja rizikom likvidnosti i nudi predloge za njihovo revidiranje;
  - b. ocenjuje sistem upravljanja rizikom likvidnosti;
  - c. analizira izveštaje o izloženosti banke prema riziku likvidnosti i prati upravljanje rizikom;
  - d. uspostavi i periodično pregleda unutrašnje pokazatelje likvidnosti i granice izloženosti rizicima likvidnosti;
  - e. utvrdi moguća izuzeća od postavljenih ograničenja i određuje odgovorne za sprovođenje takvih izuzetaka;
  - f. kreira procedure i metode za sprovođenje *stres testa*.

4. Pored Odbora za upravljanje rizicima banka može da uspostavi posebno telo (odbor), odgovorno za sprovođenje operacija upravljanja rizikom likvidnosti kroz svakodnevno praćenje i kontrolu rizika likvidnosti.

5. Kao što je definisano u stavu 4. ovog člana, posebno telo (odbor) treba bar da:
  - a. odobrava i prati sprovođenje procedura upravljanja rizikom likvidnosti;
  - b. uspostavi i održava efikasan sistem za merenje, praćenje, kontrolu likvidnosti i izveštavanje o likvidnosti, prema valutama, koje značajnije utiču na ukupnu likvidnost banke i prati strukturu sredstava i obaveza u evrima i stranim valutama;
  - c. stvori okruženje za praćenje politike upravljanja rizikom likvidnosti;
  - d. uspostavi adekvatan sistem izveštavanja upravnog odbora i odbora za upravljanje rizicima za svaku neusklađenost sa ograničenjima izloženosti riziku likvidnosti;
  - e. odredi finansijske instrumente za upravljanje rizikom likvidnosti;
  - f. uspostavi procedure za utvrđivanje i praćenje stabilnosti depozita;
  - g. uspostavi proceduru za ocenjivanje efekata novih proizvoda u izloženost riziku likvidnosti;
  - h. prati moguće obaveze i izloženosti koje se baziraju na vanbilansne operacije banaka.

Član 6

Sistem interne kontrole

1. Banka treba da uspostavi adekvatne procedure interne kontrole kako bi se osigurala integracija procesa upravljanja rizikom likvidnosti u okvir procesa upravljanja opštim rizikom. Interna kontrola upravljanja rizikom likvidnosti će biti sastavni deo celokupnog sistema interne kontrole uspostavljene na nivou banke.
2. Za potrebe internih kontrola izloženosti riziku likvidnosti, banka mora da uspostavi:
  - a. ograničenja odobravanja novčanog toka preko određenih iznosa i praćenje usklađenosti sa utvrđenim ograničenjima;
  - b. izveštavanje potencijalnih neslaganja sa ograničenjima iz tačke a. ovog stava;
  - c. redovnu proveru podataka i informacija koje se koriste u određivanju likvidnosti banke;
  - d. obezbeđivanje usklađenosti sa svim zakonima, propisima i drugim podzakonskim aktima CBK, kao i internim pravilima banke.

Član 7

Sistem za upravljanje informacijama

1. Banka treba da uspostavi informacioni sistem za obezbeđivanje blagovremeno i kontinuirano merenje, praćenje, kontrolu i izveštavanje tokom procesa donošenja odluka, u slučaju upravljanja rizikom likvidnosti.
2. Od informacionog sistema se u najmanju ruku zahteva:
  - a. svakodnevno merenje i praćenje likvidnosti banaka i rizika likvidnosti kao i u određenom vremenskom periodu;
  - b. merenje i praćenje likvidnosti banaka , prema valutama koje na naglašeniji način utiču na opštu likvidnost banaka, na individualnoj osnovi kao i na grupnoj osnovi (grupisano);
  - c. praćenje poštovanje utvrđenih granica izloženosti riziku likvidnosti;
  - d. obezbeđivanje podataka za utvrđivanje indikatora likvidnosti i izradu formulara za izveštavanje za potrebe organa banaka i drugih lica koja učestvuju u upravljanju rizikom likvidnosti;
  - e. analiziranje razvoja baze depozita i da utvrdi i prati stabilnost depozita
  - f. sprovodi *stres testove*.

Član 8 Stres test likvidnosti

1. Banka je upravlja likvidnošću ne samo u "normalnim" okolnostima nego takođe treba da bude spremna da upravlja likvidnošću u stresnim uslovima.
2. Banke moraju redovno sprovesti *stres test* u cilju identifikovanja i kvantifikovanja izloženosti riziku likvidnosti, pod uslovima/situacijama normalne svakodnevne aktivnosti, kao i u slučaju postojanja stresnog okruženja. Za ovu svrhu, banke treba da analiziraju efekte novčanih tokova, kratkoročnu i dugoročnu solventnost, da se pripreme da odgovore na vanredne uslove/situacije i ocene sposobnost povećanja sredstava (aktive) kroz identifikaciju dostupnih izvora finansiranja.
3. Učestalost kojom će banke sprovesti stres testove treba da bude proporcionalna poslovnom obimu banaka, izloženosti riziku likvidnosti, kao i relativnom značaju banaka u okviru bankarskog sistema, ali ne manje od četiri puta godišnje. CBK može zatražiti od banaka da češće sprovede stres testove
4. Upravni odbor Banke će analizirati rezultate *stres testova* najmanje svaka tri meseca u cilju:
  - a. poboljšanja strategije i politike upravljanja rizikom likvidnosti;
  - b. izrade i unapređenja regulatornog okvira neophodnog za rešavanje ključnih pitanja vezanih za stanje likvidnosti banaka;
  - c. razvijanja delotvornih rezervnih planova.
5. *Stres-testovi* sprovedeni od strane banke uključuju korišćenje određenih scenarija na osnovu internih faktora, scenarija koji se zasnivaju na tržišnim uslovima u kojima banka posluje, kao i makroekonomskih faktora (spoljni faktori).
6. Scenariji za sprovođenje *stres testova* mogu uključiti dole navedene pretpostavke:
  - a. povlačenje depozita;
  - b. moguće pogoršanje sposobnosti zajmoprimaca da otplate svoje obaveze, što podrazumeva pogoršanje kvaliteta kreditnog portfolija;
  - c. nemogućnost lakog konvertiranja i konvertiranja bez značajnog gubitka imovine u gotovinu;
  - d. mogućnost prevremene otplate obaveza u uslovima postojanja ugovornih opcija koje omogućavaju ovu otplatu;
  - e. operativni rizik i stepen njegovog uticaja na rast rizika likvidnosti;
  - f. promene u ekonomskim uslovima u sektorima prema kojima je banka izložena i pogoršanje ekonomije u celini;
  - g. pogoršanje u funkcionisanju tržišta na kojima banka posluje i/ili značajno smanjenje poverenja u tim tržištima;
  - h. neočekivani šokovi kamatne stope i deviznog kursa;

- i. efekat značajnih promena u vrednosti aktive banke i/ili sredstava koja su primljena od nje kao jamstvo (kolateral) ;
  - j. delimično ili potpuno ograničavanje finansiranja sa glavnih izvora finansiranja, uključujući i mogućnost nastavka finansiranja od strane matičnih banaka;
  - k. uticaj negativnih ekonomskih kretanja u regionalnom i globalnom nivou;
  - l. bilo koja druga moguća situacija koja se procenjuje kao mogući izvor opasnosti.
7. Pretpostavke koje su navedene u stavu 6. ovog člana imaju vrednost smernica za banku, dok banka koristi one situacije koje najbolje odgovaraju složenosti, profilu rizika i njenom učešće u bankarskom sistemu.
8. Banka definiše metodologiju za sprovođenje *stres testova*, pretpostavke koje se koriste, kao i akcije kao odgovor na dobijene rezultate, koja obuhvata:
- a. sprovođenje, analizu scenarija stres testova i učestalost njihovog ostvarivanja;
  - b. sprovođenje *stres testova* za pojedinačne scenarije i kombinovane scenarije, u uslovima istovremenog nastupanja više scenarija;
  - c. dokumentovanje i periodično revidiranje korišćenih pretpostavki za izvođenje *stres testova*;
  - d. oblik i učestalost izveštavanja rezultata *stres testova* u strukturama upravljanja;
  - e. akcije koje se trebaju preduzeti od strane struktura upravljanja i/ili posebnih struktura zaduženih za upravljanje rizikom likvidnosti, na osnovu rezultata *stres testova*.

Član 9

Rezervni plan likvidnosti

1. Banka treba sačiniti plan za upravljanje rizikom likvidnosti u vanrednim okolnostima. Banka mora da preispita plan za upravljanje rizikom likvidnosti u vanrednim okolnostima najmanje jednom godišnje, kako bi se uzele u obzir moguće promene uslova unutrašnjih i spoljnih operacija banke. Kada proceni da je to potrebno, CBK zadržava pravo da zahteva od banaka da testiraju plan.
2. Plan za nepredviđene okolnosti je deo sistema upravljanja rizikom likvidnosti i sadrži:
  - a. jasno razdvajanje dužnosti, ovlašćenja, odgovornosti i donošenja odluka u vezi sa sprovođenjem plana;
  - b. indikatore ranog upozorenja koji se koriste kao signali o razvoju vanrednih okolnosti i određivanje lica koja su odgovorna unutar banke da prate i izveštavaju o ovim indikatorima;
  - c. uslove pod kojima će plan biti sproveden;
  - d. utvrđivanje aktivnosti koje treba preduzeti, identifikovanje mogućih izvora sredstava, njihov nivo i prednosti u upotrebi, kao i određivanje vremenskih intervala u okviru kojih treba preduzeti ove aktivnosti;
  - e. komunikaciju sa glavnim deponentima, poslovnim partnerima, ostalim korisnicima i javnošću;
  - f. kontakt detaljni osoba odgovornih za sprovođenje plana.

3. U okolnostima situacija ekonomskih i finansijskih poteškoća, banka blisko saraduje sa CBK-om i kontinuirano razmenjuje informacije sa njom o svom finansijskom stanju, kao i o preduzetim radnjama da se vrati na zadovoljavajuće parametre.

POGLAVLJE III PRINCIPI, POKAZATELJI I MERE ZA UPRAVLJANJE RIZIKOM LIKVIDNOSTI

Član 10

Ključni elementi za identifikaciju, procenu i upravljanje rizikom likvidnosti

1. Banka identifikuje, procenjuje i upravlja rizikom likvidnosti na osnovu sledećih elemenata:
  - a. principi procene rizika likvidnosti;
  - b. planiranje i praćenje priliva i odliva novčanih sredstava;
  - c. uspostavljanje i održavanje adekvatne strukture oročenja;
  - d. praćenje finansijskih izvora i njihove koncentracije;
  - e. praćenje garancija (kolateral) za potrebe likvidnosti;
  - f. praćenje linija finansiranja;
  - g. stope likvidnosti.

Član 11

Principi upravljanja rizikom likvidnosti

1. Banka identifikuje, procenjuje i upravlja rizikom likvidnosti u najmanju ruku na osnovu sledećih principa:
  - a. princip oslanjanja na stabilne izvore finansiranja;
  - b. princip minimiziranja jaza ugovornog dospeća i jaza dospeća na osnovu stvarnih kretanja;
  - c. princip diversifikacije izvora finansiranja prema vrsti, valuti, instrumentima, dospeću, broju klijenata i tržišta, s obzirom na njihov nivo likvidnosti;
  - d. princip izbalansirane/kontrolirane ekspanzije aktivnosti i održavanja dovoljnog iznosa likvidnih sredstava;
  - e. principi raspoloživosti ljudskih resursa za efektivno upravljanje rizikom likvidnosti.

Član 12

Planiranje i praćenje priliva i odliva novčanih sredstava

1. Banka predviđa i nadgleda priliv i odliv novčanih sredstava za određene vremenske periode, a prognoza bi trebalo da bude za period od 1 (jedne) godine. Ova procena razmatra sve vrste priliva i odliva novčanih sredstava, uključujući priliv i odliv novčanih sredstava iz vanbilansnih stavki. Banka mora uporediti ovu prognozu u redovnim intervalima, sa stvarnim vrednostima priliva i odliva novčanih sredstava.

2. Prognoze o prilivu novčanih sredstava u najmanju ruku uključuju:

- a. stvarnu otplatu kredita (u kojoj stopa otplate ne može biti veća od ugovorenog priliva novčanih sredstava, kao i oduzimanjem rezervnih fondova stvorenih za moguće gubitke);
- b. stvarno pretvaranje sredstava koja nemaju određen rok dospeća u *gotovinu*;
- c. iznosi u *gotovini* ostvareni od investicionih hartija od vrednosti;
- d. stvarne mogućnosti prodaje sredstava (gde se kapitalne investicije, krediti sa problemima i materijalna osnovna sredstva tretiraju kao manje likvidnih sredstava, isključujući priliv novčanih sredstava od izvršenja kolaterala);
- e. očekivano povećanje depozita;
- f. sposobnost banke da obezbedi finansiranje iz drugih izvora i dostupnost izvora finansiranja na tržištu;
- g. ostale prilive novčanih sredstava, na osnovu istorijske analize podataka o nivoima i kretanjima priliva novčanih sredstava u ranijim periodima, uzimajući u obzir specifičnosti poslovanja banaka, sezonski uticaj, osetljivost kamatne stope i makroekonomske faktore.

3. Prognoze o odlivu novčanih sredstava u najmanju ruku uključuju:

- a. dospeće obaveza;
- b. budući rast nivoa kreditiranja od strane banke;
- c. nivoi depozita i ostalih trajnih obaveza na osnovu njihove uobičajene nestabilnosti i poznavanja ponašanja i interesa deponenata;
- d. oročeni depoziti koji se mogu podići pre isteka roka oročenja i depoziti po viđenju;
- e. uticaj promene kamatnih stopa na nivou depozita;
- f. stepen koncentracije depozita;
- g. odlivi novčanih sredstava iz van-bilansnih stavki;
- h. ostali odlivi novčanih sredstava, na osnovu istorijske analize podataka o nivoima i kretanjima odliva novčanih sredstava u ranijim periodima, uzimajući u obzir sezonski uticaj, osetljivost kamatne stope i makroekonomske faktore.

Član 13

Postavljanje i održavanje adekvatne strukture oročenja

1. Banke moraju pratiti mesečnu strukturu oročenja sredstava i obaveza, kako bi se identifikovali potencijalni *jazovi* dospeća.
2. Banka, u cilju merenja i praćenja *jazova*, klasifikuje prilive i odlive novčanih sredstava iz aktive (prava), pasive (obaveze) i van-bilansnih stavki, prema intervalima dospeća.
3. Banka koristi kao datum naplate sredstava zadnji mogući datum naplate, a kao datum izmirenja obaveza najraniji mogući datum naplate u skladu sa sledećim intervalima:

- a. do 7 dana,
  - b. 7 dana do 1 meseca,
  - c. 1 mesec do 3 meseca,
  - d. 3 meseca do 6 meseci,
  - e. 6 meseci do 12 meseci.
4. Banka vrši kontinuirano praćenje *jazova* na osnovu preostalog očekivanog dospeća, koristeći u tu svrhu prognoze o očekivanom prilivu i odlivu novčanih sredstava, kao što su, između ostalog verovatnoća prikupljanje sredstava u trenutku njihovog dospeća, verovatnoća privlačenja depozita pre roka dospeća.
  5. Banka, u kontekstu predviđanja budućih tokova novčanih sredstava, obezbeđuje da usvojene pretpostavke budu razumne, odgovarajuće, dokumentovane i periodično revidirane.
  6. Banka u određivanju preostalog dospeća sredstava i finansijskih obaveza treba da:
    - a. poseduje bazu podataka priliva i odliva novčanih sredstava na kojoj se pretpostavke zasnivaju;
    - b. redovno razmatra korišćene pretpostavke da bi se na njima odražavale najnovije moguće promene u unutrašnjim i spoljnim uslovima; i
    - c. osigura da pretpostavke uzimaju u obzir sezonsku i cikličnu prirodu priliva i odliva novčanih sredstava.
  7. Banka, na osnovu usvojene metodologije, može klasifikovati (grupisati) novčane tokove prema vrsti klijenta, dospeću, valuti, sektoru, itd.
  8. CBK može zahtevati primenu različitih pretpostavki ili korektivnih faktora u predviđanju i praćenju novčanih tokova na osnovu očekivanog dospeća, ukoliko smatra da ove radnje omogućuju jasnije odražavaju profil rizika banke.
  9. Banka vrši analizu *jazova* likvidnosti oslanjajući se uglavnom na osnovu sledećih kriterijuma:
    - a. klasifikaciji sredstava, obaveza i van-bilansnih stavki po roku dospeća; proceni održivosti depozita na osnovu istorijskih podataka i rezultata *stres testova*;
    - b. postavljanje ograničenja na jazove likvidnosti;
    - c. obračun *jazova* na mesečnom nivou i valutama sa značajnim uticajem na likvidnost banaka;
    - d. prognoza budućih *jazova* likvidnosti;
    - e. bilo koji drugi kriterijum koji se smatra razumnim

Član 14

Praćenje izvora finansiranja i njihova koncentracija

1. Banka periodično prati izvore finansiranja u cilju održavanja raznovrsne baze ovih resursa i identifikacije potencijalnih koncentracija. Koncentracije se analiziraju prema izvorima finansiranja, vrsti finansiranja, tržištu, geografskoj koncentraciji, valuti i po roku dospeća.
2. Praćenje izvora finansiranja i njihove koncentracije obuhvata:
  - a. održavanje stabilnih odnosa sa velikim deponentima , korespondentskim bankama i drugim važnim klijentima i poslovnim partnerima;
  - b. određivanje stabilnosti depozita, uzimajući u obzir karakteristike deponenata i tip depozita;
  - c. praćenje nivoa diversifikacije izvora finansiranja;
  - d. utvrđivanje i praćenje kretanja drugih izvora finansiranja.
3. Banka određuje i prati nivo koncentracije tekućih računa i depozita u evrima i stranoj valuti.

Član 15

Praćenje garancija (kolateral) za potrebe likvidnosti

1. Banka prati veličine/vrednosti svojih garancija (kolateral), kako bi napravila razliku između založenih sredstava (kolateral) i slobodnih sredstava.
2. Efektivno praćenje garancija (kolateral) ima za cilj da ispuni niz uslova za kolateral u pogledu obezbeđenja dugoročne, kratkoročne ili dnevne likvidnosti.
3. Banka treba da ima dovoljan iznos garancija (kolateral), kako bi se zadovoljile očekivane ili nepredviđene potrebe zaduživanja na finansijskom tržištu, među-bankarskom tržištu i kod CBK, na osnovu svog profila finansiranja

Član 16

Praćenje linija finansiranja

1. Banka procenjuje potencijalnu mogućnost ponovnih pregovora o linijama finansiranja i mogućnost da deponenti sredstava reaguju na isti način i u vanrednim uslovima/okolnostima.
2. Banka uzima u obzir verovatnoću iscrpljivanja mogućnosti za linije finansiranje u vanrednim okolnostima.
3. Banka ne može pretpostaviti automatsko ponovno pregovaranje sa sigurnošću od 100% (sto posto) za linije sa jednodnevnim rokom dospeća.

Član 17

Pokazatelji likvidnosti

1. Banka održava likvidnost u iznosu, strukturi i stopama koje joj dozvoljavaju da u roku ispuni svoje obaveze i preuzeta zaduženja, uz razumnu cenu i sa minimalnim rizikom.
2. Banka kreira i sprovodi neophodne procedure za merenje i praćenje neto novčanog toka, kao i praćenje likvidnosti u glavnim valutama i ukupno.
3. Banka računa i obezbeđuje u svakom trenutku poštovanje pokazatelja likvidnih sredstava u odnosu na kratkoročne obaveze:
  - a. valuti evro i spoljnoj valuti u minimalnom nivou 20% (dvadeset procenata) i
  - b. ukupnim valutama u minimalnom nivou 25 % (dvadeset pet procenata)
4. Obračun likvidnih sredstava obuhvata sledeće stavke:
  - a. gotovinu;
  - b. račun sa CBK-om;
  - c. račun sa bankama na Kosovu, sa rokom dospeća do 30 (trideset) dana;
  - d. trezorski zapisi emitovani od strane Vlade Republike Kosova zabeleženi u bilansu stanja kao "za trgovinu ili za prodaju";
  - e. 80 % (osamdeset posto) obveznica izdatih od strane Vlade Republike Kosova zabeležene u bilansu stanja kao "za trgovinu ili za prodaju";
  - f. "investicije" u hartijama od vrednosti Vlade Republike Kosova (trezorski zapisi i obveznice), sa preostalim rokom dospeća do 90 (devedeset) dana;
  - g. blagajnički zapisi kupljeni po repo ugovorima, kada je preostali rok dospeća repo ugovora do 7 (sedam) dana;
  - h. tekući računi u bankama i drugim finansijskim institucijama;
  - i. depoziti kod banaka i drugih finansijskih institucija sa preostalim rokom dospeća do 30 (trideset) dana ;
  - j. kredit bankama i drugim finansijskim institucijama sa preostalim rokom dospeća do 30 (trideset) dana;
  - k. utržive hartije od vrednosti emitovane od strane centralne vlade i/ili centralnih banaka ocenjene od strane međunarodnih agencija za rejting sa ekvivalentom ocene za S & P ne manjom od AA;
  - l. utržive hartije od vrednosti emitovane od strane finansijskih institucija i procenjene od strane međunarodnih agencija za rejting sa ekvivalentom ocene za S & P ne manjom od AA;
  - m. plasmani/ utržive hartije od vrednosti koje nisu procenjene, a koje se emituju od strane međunarodne razvojne banke (navedene u Prilogu 1);

- n. "ulaganja" hartije od vrednosti sa preostalim rokom dospeća od 30 (trideset) dana (osim hartija od vrednosti Vlade Republike Kosova sadržane u stavu 4 (f) člana 17);
- o. hartije od vrednosti kupljene po ugovoru o re-otkupa (repo), kada je preostali rok dospeća otkupa je do 7 (sedam) dana.
5. Sredstva (aktiva) navedene u slovima "a", "b", "c", "d", "e", "f", "g", "k", "l", i "m" iz stava 4 ovog člana, smatraju se sredstvima (aktivom) sa visokom likvidnošću.
6. Sva likvidna sredstva (aktiva) iz stava 4. ovog člana, treba da bude uključena kao takva samo u slučaju kada nad njima ne postoji ugovor ili obaveza, što ograničava sposobnost banke da slobodno i na nezavisan način raspolaže sa njima u slučaju potrebe, sada i u budućnosti, pored obavezne rezerve likvidnosti CBK.
7. Banke uključuju u pokazatelju likvidnih sredstava (aktivi) stavke navedene u tačkama "h", "i", "j", "n" i "o" u stavu 4. ovog člana, koristeći umanjjenja definisana u sledećoj tabeli:

Br.	Klasifikacija ne-rezidentnih strana prema S&P ili ekvivalentna sa njom	Umanjenje (Haircut)
1	iznad BBB-*	0%
2	BB+	10%
3	BB	20%
4	BB-	30%
5	B+	40%
6	B	50%
7	B-	60%
8	ispod CCC+ *	100%

Objašnjenja: *uključujući: BBB-; * uključujući CCC+.

8. Likvidna sredstva (aktiva) uključuju se na neto osnovi, bez obračunate kamate i oduzimanjem sredstva rezerve i u slučaju procena raznih međunarodnih agencija za rejting za hartije od vrednosti, će se uzeti za osnovu najniža evaluacija.
9. U obračunu kratkoročnih obaveza, uključuju se sve obaveze sa preostalim rokom dospeća do jedne (1) godine, osim hartija od vrednosti izdate od strane Vlade Republike Kosova prodanih na osnovu repo ugovora i depozita od trećih lica blokiranih kao zalog/garancija na osnovu posebnog ugovora sa bankom. U slučaju filijale inostrane banke, u obračun kratkoročne obaveze ne uključuju se obaveze prema matičnoj banci sa preostalim rokom dospeća preko 1 (jedan) mesec.
10. Banka, zajedno sa indikatorima iz stava 3. ovog člana, prati i određuje interne limite, kada smatra da je neophodno, i za sledeće indikatore:

- a. kumulativni jaz do 1 (jedan) mesec u odnosu na likvidna sredstva (aktivu);
- b. kumulativni jaz do 3 (tri) meseca na likvidna sredstva (aktivu);
- c. odnos kredita i depozita (preračunato u ukupnom iznosu i u valuti: evro i stranoj valuti) ;
- d. odnos kredita i depozita sa linijama finansiranja;
- e. odnos likvidnih sredstava (aktive) sa ukupnim depozitima;
- f. odnos gotovog novca (Cash) sa kratkoročnim obavezama;
- g. odnos likvidnosti prema intervalima dospeća;
- h. pokazatelj koncentracije depozita (depoziti po tipu, valuti , sektoru , itd .) i njihova stabilnost;
- i. ograničavanja depozita kod drugih finansijskih institucija;
- j. prognoza buduće potrebe za likvidnost (raspoloživa likvidna sredstva - potrebne likvidna sredstva).

POGLAVLJE IV PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 18

Sprovođenje, popravne mere i civilne kazne

Svako kršenje ove uredbe biće predmet korektivnih mera i kazni predviđenih u članovima 58, 59. i 82. Zakona o bankama.

Član 19

Prelazne odredbe

Subjekti ove uredbe, najkasnije u roku od šest (6) meseci nakon stupanja na snagu ove uredbe, treba da razmotre i/ili odobre interne politike i procedure u skladu sa zahtevima ove uredbe.

Član 20

Stupanje na snagu

Ova uredba stupa na snagu 03. decembra 2012. godine.

Predsednik Odbora Centralne Banke Republike Kosova

Sejdi Rexhepi

Prilog 1.

Spisak multilateralnih razvojnih banaka:

- a. Međunarodna banka za obnovu i razvoj;
- b. Međunarodna finansijska korporacija;
- c. Inter-američka razvojna banka;
- d. Azijska razvojna banka;
- e. Afrička razvojna banka;
- f. Savet evropskih razvojnih banaka;
- g. Nordijska investiciona banka;
- h. Kariipska banka za razvoj;
- i. Evropska banka za obnovu i razvoj;
- j. Evropska investiciona banka;
- k. Evropski investicioni fond;
- l. Multilateralna agencija za garantovanje investicija;
- m. Međunarodne finansijske olakšice za isključenosti;
- n. Islamska banka za razvoj.